



VASILE CANARACHE

6.II.1896 — 4.VIII.1969

Din categoria existențelor omenești ce nu se sting total a făcut parte și Vasile Canarache — defunctul ctitor al Muzeului de Arheologie din Constanța, precum și al multor alte realizări de gen apropiat: Acvarium-ul, Muzeul de Artă Plastică, parcul arheologic de pe B-dul Republicii, Edificiul cu Mozaic, Muzeul „Callatis“ din Mangalia, ne-maiamintind celelalte realizări subsidiare — mărturii ale unor valori muzeistice incontestabile în județul Constanța, lăsate de trecerea acestui prolificator de cultură.

Cum de i-a fost posibil acestui om să dea viață atitor așezăminte, într-un timp atât de scurt? Din ce resurse tainice s-a alimentat sufletul acestui om bătrîn și minat de boală, pentru a spulbera adversitățile iscate în cale, atingîndu-și din plin țelul propus? Iată întrebări la care mă voi sili să răspund ca martor nemișcîț, evocînd mai întîi cîteva date biografice de care dispun și care delimitează conturul personalității sale.

Vasile Canarache s-a născut la Galați, dintr-o numeroasă și modestă fa-

milie, al cărei cap lucra la C.F.R., în ziua de 6 februarie 1896. Deci a făcut parte din generația care a participat la primul război mondial. Urmărind meandrele curioasei sale devenirii, în 1911 îl găsim la Buzău în chipul unui chinuit băiat de prăvălie; în 1914 este corector la ziarle Minerva și Patria din București, iar către sfârșitul aceluiași an, redactor la ziarul Dacia din Constanța. Curînd după aceasta, neastîmpărul și pasiunea pentru publicistică, îl determină să scoată el însuși săptămînalul Victoria. Întiul război mondial, prinzînd în iureșul său devastator și România, cetățeanul patriot V. Canarache participă pe toată durata conflagrației la marile lupte de la Nămolosa și Mărășești, în chip de combatant cu grad de caporal.

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie îl prinde pe teritoriul rusesc, pentru ca, mai apoi, pașii să-l poarte în Persia și la Constantinopol, ca redactor, fotoreporter, hamal, muzicant și pescar pe Bosfor. S-ar putea deci crede că a îmbrățișat toate meșteșugurile pe care fantezia sa ineputabilă — dar mai ales nevoia subzistenței — i le-au oferit atît de divers.

În 1921, întors în țară, el revine la vechea sa indeletnicire de ziarist, colaborînd la ziarle Adevărul și Dimineața și la Lupak și Nep-Uisag din Brașov. Dar acest Proteu de tip modern, vrăjmaș declarat al sensului unic în mișcare, se lasă dus și de data aceasta de demonul diversității, îmbrățișînd pentru scurt timp meseria de impresar teatral, după care revine la ziaristică, în calitate de director al cotidianului bucureștean Tempo. În această postură, convenabilă luptătorului înnăscut, lucrează neobosit pînă în anul 1940, cînd refuzînd să-și angajeze publicația în slujba fascismului, este constrîns să-i sisteze apariția. În tot deceniul al treilea din acest veac, el publică în ziarul pe care-l conducea, numeroase materiale privind activitatea clasei muncitoare din România acelei vremi. Dînd dovadă de un curaj civic neobișnuit, în acea epocă de saturată mentalitate burgheză, condeiul său demascator zugrăvește infernul de mizerie din închisorile politice ale dictaturii regale, iar luarea de poziție ostilă fascizării statului, devine prima constantă a lui Vasile Canarache. Dar activitatea sa politică nu s-a limitat nu-

mai la publicistică. El a cotizat cu sume importante la Ajutorul Roșu, iar în procesul cederștilor și petroliștilor de la Craiova din 1934 a fost martor demn, aliniîndu-se neînfricat în frontul acelor oameni de cultură, care au adus servicii inestimabile țării noastre și clasei muncitoare, în acele vremuri de întuneric național. În sfîrșit, după 23 August 1944, cu resurse lăuntrice sporite, a socotit că era timpul potrivit să lucreze potrivit cu vechile sale năzuinți către știința istoriei vechi a patriei și astfel, ziaristul, peregrinul și luptătorul fără astîmpăr, se consacră cercetărilor numismatice și arheologice. După o perioadă de muncă rodnică, în calitate de cercetător principal la Institutul de Arheologie al Academiei R.S.R., în 1956, la vîrsta cînd alți oameni se resemnează trecînd în rîndurile pensionarilor, Vasile Canarache vine la Constanța, unde poposește îndelung — adică pînă în clipa dispariției sale dintre cei vii.

Dacă pînă în momentul sosirii sale la Constanța, anii acestui om delimitează campania unui luptător și cercetător, cei peste 12 ani din urmă închid în mijlocul lor strădania unui constructor. Căci orice s-ar spune V. Canarache a fost nu numai un harnic colecționar și cercetător, ci mai cu seamă un extraordinar realizator. Afirmăția nu se sprijină numai pe aprecieri verbale, ci pe înfăptuirile sale multiple, ale căror pietre dau mărturie autentice. Angajat aici cu toată ființa sa în munca de realizator, care a intuit perfect sensul timpurilor noi, dînd curs elanului creator al forurilor de partid și de stat, V. Canarache nu s-a menajat o clipă, ci și-a făcut din trudă fără repaos, condiția propriei sale existențe. Dacă ar fi să adunăm la un loc pasiunea pentru muncă, perseverența în urmărirea țelurilor propuse, forța persuasivă manifestată în cercul colaboratorilor și clara viziune în tot ceea ce întreprindea, am reconstituit exact personalitatea dispărutului. De-a lungul celor 12 ani de colaborare, l-am urmărit pas cu pas în activitatea sa zilnică, și pot da deci referințe exacte asupra diversității și uneori a inegalității trăsăturilor sale sufletești. În schimb, acest om egal cu sine însuși, a contaminat cu entuziasmul său exploziv pe mulți dintre semenii săi, contrariînd în același timp nu puține susceptibili-

tăți. Din pricina alcătuirii sale dintr-o atât de mare diversitate de valențe spirituale, el a navigat prin viață vislind printre două furtuni: cea dinăuntru și cea din afară. Era deci de așteptat ca barca existenței sale să se uzeze în cele din urmă cedînd, nu înainte de a-și fi depozitat prețiosul transport — realizările sale — în docurile sigure ale viitorimii. Pentru acest dar, pe care noi urmașii îl preluăm cu mîini pioase, îi mulțumim cu recunoștință.

Privind nostalgic înapoi, vreau să spun către anii lungi de trudă și de luptă în care noi ne-am aflat cot la cot, măsurăm cu dragoste dimensiunile operei sale și nu ne putem refuza un sentiment de satisfacție produs de certitudinea că uitarea a fost învinsă: a dispărut creatorul dar îi va supraviețui creația.

Înțeles uneori, alteori răspîndind nedumeriri, el a mers înainte cu cei înțelegători, ridicînd în schimb zid între el și negațiunea cu orice preț. Dacă ar fi mers din concesie în concesie, poate

că nu s-ar fi întîlnit niciodată cu izbînda. Să i se treacă deci cu vederea puținele intoleranțe, de vreme ce n-a fost tolerant nici cu sine însuși și mai cu seamă știînd că marile obiective se atînd deobicei prin mari sacrificii.

Numeroșii colaboratori au învățat de la el să creadă în misiunea oamenilor, nu atât teoretizînd, cît demonstrînd practic. Îi copleșea mîndria pentru tot ceea ce realiza, dar această mîndrie — s-o recunoaștem — se situa în imediată vecinătate cu marea și autentică nobleță, cea a muncii încununată de izbîndă. Pentru aceste temeieri credem că defunctul merită de la oameni, de la cei prezenți și cei viitori, stima, considerația și cea mai aleasă prețuire.

Ca luptător neobosit pentru traducerea în viață a muzeologiei constănțene, el a făcut ca această știință să iradieze lumină, adevăr și frumusețe. Pentru tot ce a făcut îi aducem și noi — aici — prinosul de dragoste și recunoștință.

A. RĂDULESCU

LISTA PRINCIPALELOR LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI DE POPULARIZARE

- 1) V. Canarache — „Regii scîți și regatele lor dintre Istru și Pontul Euxin, în lumina monedelor“. (Buletinul Societății Numismatice Române, anii XXVII—XXVIII, nr. 81—82, București, 1933—1934).
- 2) V. Canarache — „Un important tezaur de drahme și oboli din Histria“ (Cronica numismatică și arheologică, anul XV, nr. 117—118, București, 1940).
- 3) V. Canarache — „O monedă inedită a regelui scit Kanites“. (Cronică numismatică și arheologică, anul XVI, nr. 121—122, București, 1942).
- 4) V. Canarache — „Precizuni cu privire la stăpînirea romană în orașele Pontului Stîng“. (Buletinul societății Numismatice Române, anul XXXVIII—XLI, nr. 92—95, București, 1944—1947).
- 5) V. Canarache — „Unelte agricole pe teritoriul R.P.R. în epoca veche“. (SCIV, I, nr. 2, 1950, p. 83—109).
- 6) V. Canarache — „Monedele scitice din Dobrogea“ (SCIV, I, nr. 1, 1950, p. 213—258).
- 7) V. Canarache — „Despre alimentarea Histriei cu apă de băut“. (SCIV, II, nr. 1, 1951, p. 61—72).
- 8) V. Canarache — „Considerații asupra unei statui inedite din timpul comunei primitive în Dobrogea“. (SCIV, IV, nr. 3—4, 1953, p. 709—722).
- 9) V. Canarache — „Atelierele monetare din antichitate și rolul lor în dezvoltarea vieții economice din spațiul carpato-dunărean“. (Studii și referate privind istoria României, I, București, 1954, p. 181—193).
- 10) V. Canarache — „Observații noi cu privire la topografia Histriei“. (SCIV, VII, nr. 3—4, 1956, p. 289—317).
- 11) V. Canarache — „Monede autonome inedite din Dionysopolis și cronologia lor relativă“. (Studii și cercetări de numismatică, I, 1957, p. 61—78).
- 12) V. Canarache — „Importul amforelor ștampilate la Istria“. (Ed. Academiei R.P.R., Biblioteca istorică, București, 1957).
- 13) V. Canarache — „L'edifice à Mosaïque découvert devant le Port de Tomis“. (Studii Clasice, III, 1961, p. 227—240).
- 14) V. Canarache — „Tomis“. (Ed. Meridiane, București, 1961).
- 15) V. Canarache, A. Aricescu, V. Barbu și A. Rădulescu — „Tezaurul de sculpturi de la Tomis“. (Editura Științifică, București, 1963).
- 16) V. Canarache și colaboratorii — „Muzeul de Arheologie Constanța“, Constanța, 1961.
- 17) V. Canarache, A. Rădulescu, A. Aricescu și V. Barbu — „Le dépôt des monuments sculpturaux récemment découverts à Constantza“, în VI-eme Conferență internațională d'études classiques des pays socialiste, Acta Antiqua Philippopolitana Studia Archaeologica, Sofia, 1963, p. 133—152.

